

Vidzemes apgabaltiesas darbības attīstības koncepcija

Vidzemes apgabaltiesas
Krimināllietu tiesas kolēģijas
priekšsēdētājs Modris Lapiņš

2021

Latvijas Republikas tiesu sistēmas attīstību savas kompetences ietvaros nosaka Tieslietu ministrija un Tiesu administrācija.

Saskaņā ar likuma „Par tiesu varu” 107. pantu Tieslietu ministrija ir vadošā valsts pārvaldes iestāde tiesu administrēšanā un veic rajona (pilsētu) tiesu un apgabaltiesu organizatorisko vadību, kā arī veic pārbaudi šajās tiesās.

Saskaņā ar likuma „Par tiesu varu” 107¹. pantu Tiesu administrācija ir tieslietu ministra padotībā esoša tiesās pārvaldes iestāde, kas organizē un nodrošina rajonu (pilsētu) tiesu un apgabaltiesu administratīvo darbu.

Savukārt likuma „Par tiesu varu” 40. panta trešajā daļā noteiktas apgabaltiesas priekšsēdētāja kā tiesas darba vadītāja veicamās funkcijas, tostarp noteikt tiesnešu pienākumus, kas saistīti ar tiesas iestādes efektīvu funkcionēšanu (piemēram, sadarbība ar ārvalstu tiesām un citām institūcijām, prakses apkopošana, atzinumu sniegšana, piedalīšanās normatīvo aktu projektu izstrādē).

Saskaņā ar likuma „Par tiesu varu” 41. pantu apgabaltiesas priekšsēdētājam ir vietnieki, kas vienlaikus izpilda arī tiesas kolēģijas priekšsēdētāja pienākumus.

Iepriekš norādītais joprojām dod pamatu uzskatīt, ka tiesas darbības attīstības koncepciju vajadzētu veidot šo tiesu priekšsēdētājiem sadarbībā ar Tieslietu ministrijas un Tiesu administrācijas amatpersonām, bet kolēģiju priekšsēdētāji tā izstrādāšanā iesaistāmi tikai viedokļa izteikšanai, kā arī veidotu savu redzējumu par attiecīgās kolēģijas darbības attīstības virzieniem.

Apgabaltiesas priekšsēdētāja vietnieka pamatfunkcija ir attiecīgās tiesas kolēģijas vadīšana un sekmīgas darbības nodrošināšana. Līdz ar to uzskatu, ka priekšsēdētāja vietnieka pienākums ir atbalstīt tiesas attīstības koncepciju vai attīstības pamatnostādnes, kā arī izteikt savu viedokli to pilnveidošanā.

Vidzemes apgabaltiesa ir viena no sešām apgabaltiesām Latvijā. Lai arī to nevar pieskaitīt pie Latvijas lielākajām apelācijas instances tiesām, tai ir tikpat nozīmīga vieta tiesu sistēmā un tiesu varas attīstībā, pilnveidošanā un stiprināšanā.

Strādāju Vidzemes apgabaltiesas Krimināllietu tiesas kolēģijā kopš apgabaltiesas darbības uzsākšanas. Laika gaitā iegūtās zināšanas un prasmes esmu pielietojis Krimināllietu tiesas kolēģijas darbības izveidošanā un sekmīgā darbībā. Nemītīgās izmaiņas likumdošanā un novitātes darba procesā neļauj apstāties pie sasniegtā. Iegūtā dzīves un darba pieredze lieti noder Krimināllietu tiesas kolēģijas saskaņotās darbības īstenošanai, jo tam ir nozīmīga loma tiesas prakses veidošanā visā tās darbības teritorijā. Turklāt pastāv iespēja ar apelācijas instances nolēmumiem iepazīties arī plašākam interesentu lokam un izteikt savu vērtējumu.

Esmu pārliecināts, ka arī turpmāk spēju sekmīgi vadīt Vidzemes apgabaltiesas

Kriminālietu tiesas kolēģijas darbu un līdz ar to dot savu ieguldījumu kopējā Vidzemes apgabaltiesas darbības sekmēšanā.

Tāpēc sniedzu savu Vidzemes apgabaltiesas darbības attīstības redzējumu, kas balstīts uz Kriminālietu tiesas kolēģijas darbību, jo, pretendējot uz Vidzemes apgabaltiesas priekšsēdētāja vietnieka amatu, mans ieguldījums tiks galvenokārt veltīts tieši uz minētās kolēģijas sekmīgu darbību.

Kriminālietu tiesas kolēģijas organizatoriskais un vadības darbs.

Kriminālietu tiesas kolēģijas tiesnešu, tiesnešu palīgu un tiesas sēžu sekretāru darba organizēšana un vadīšana ietilpst šīs kolēģijas priekšsēdētāja pamatpienākumos.

Vidzemes apgabaltiesā Valmierā Kriminālietu tiesas kolēģijā ir četri tiesneši, četras tiesneša palīdzes un divas tiesas sēžu sekretāres. Nelielais tiesnešu skaits neliek domāt par tiesnešu specializēšanos atsevišķu kategoriju lietu izskatīšanā.

Līdz ar to nav īpaši sarežģīti (pat ārkārtas situācijā) vismaz vienu reizi nedāļā visiem kolēģijas tiesnešiem noorganizēt apspriedi par dažādiem darba jautājumiem, jo man ir nepieciešams zināt katra tiesneša viedokli par jebkuru apspriežamo jautājumu.

Kriminālietu tiesas kolēģijas četri tiesneši izskata apelācijas kārtībā gan krimināllietas, gan administratīvo pārkāpumu lietas. Šī iemesla dēļ ne tikai kolēģijas priekšsēdētājam, bet visiem tiesnešiem ir nepieciešams zināt visu minēto lietu iztiesāšanas veidu (rakstveidā vai mutvārdos) un grafiku lietu iztiesāšanai mutvārdos. Protams, šādu informāciju katrs tiesnesis vai viņa palīgs spēj iegūt TIS, taču manā ieskatā manis izraudzītais veids ir racionālāks un novērš nevajadzīgus pārpratumus. Tas nodrošina arī savlaicīgu lietu iztiesāšanu, kas Vidzemes apgabaltiesā tiek īstenots iespējami īsā laikā.

Tiesnešu kopīgās apspriedēs iespējams kopīgi apsvērt arī dažādus ar darbu saistītus jautājumus un problēmas, kas saistīti ar lietu izskatīšanas efektivitāti, kvalitāti, ar to saistītām inovācijām, vienotas tiesu prakses veidošanu, u.tml.

Lietu izskatīšanas efektivitāte, kvalitāte un ar to saistītām inovācijām.

Valstī notiekošie aktīvie procesi tieslietu sistēmā (Ekonomisko lietu tiesas darbības uzsākšana, e-lietu izskatīšanas ieviešana, pāreja uz rakstveida procesu īpašās situācijas laikā, u.tml.) nenoliedzami saistāmi ar lietu izskatīšanas un kvalitātes jautājumiem.

Izvērtējot iepriekšējā gada rezultātus, tiesnešu starpā tiek apspriesti, plānoti un akceptēti vidējie lietu izskatīšanas termiņi atsevišķu kategoriju lietās. Zināmā mērā šī vispārējā prasība tiesām noteikt vidējos lietu izskatīšanas termiņus ir formāla, jo Kriminālietu tiesas kolēģijā nav novērots, ka kāds no tiesnešiem būtu centies apzināti novilcināt lietas izskatīšanu. Šādai

tiesneša negodprātīgai rīcībai var sekot likumā paredzētie ietekmēšanas līdzekļi. Turklāt absurdi būtu pirmās instances tiesām plānot, cik lietas ieplānotas nosūtīt izskatīšanai apelācijas instancē, kas varētu būt viens no kritērijiem lietu izskatīšanas plānošanā.

Lietas izskatīšanas termiņu plānošana ir atkarīga arī no grozījumiem Kriminālprocesa likumā attiecībā uz lietu piekritību. Tiek plānots apgabaltiesām nodot lietas, kas ir iztiesātas vienošanās procesā. Tiek plānots uzsākt Ekonomisko lietu tiesas darbību un Kriminālprocesa likumā noteikta krimināllietu piekritība šai tiesai. Tiek plānots papildināt Ekonomisko lietu tiesai piekritīgu lietu skaitu, jo tās kompetencē paredzēts iekļaut arī noziedzīgus nodarījumus par izvairīšanos no nodokļu nomaksas. Neziņa un biežas izmaiņas likumdošanā neveicina lietu izskatīšanas termiņu plānošanu. Minētais attiecināms uz normatīvajos aktos paredzēto tiesas iespēju lietas iztiesāt rakstveida procesā, ņemot vērā pašreizējo situāciju valstī. Tāpēc reālāk ir plānot konkrētu, tiesā ienākušo lietu savlaicīgu izskatīšanu bez abstraktas plānošanas. Plānošana šajā gadījumā ir tikai vadmotīvs.

Krimināllietu izskatīšanas un pieņemto nolēmumu kvalitāte Vidzemes apgabaltiesas Krimināllietu tiesas kolēģijas tiesnešiem ir pietiekami augsta, taču tas nenozīmē, ka to nevarētu vēlēt vēl labāku. Tas saistāms ar katra tiesneša paša profesionālo izaugsmi un vēlēšanos sekot līdzī likumdošanai, atzītai judikatūrai un vēlmei sevi pilnveidot. Tiesnešu apspriedēs tiek izvērtēti pārskatītie nolēmumi, izmaiņas likumdošanā, TIS pieejamā judikatūra. Tiesneši nav jāpārliecina, ka nepieciešams iesaistīties apmācībā un dara to labprāt. Par ne visai veiksmīgu novitāti pašreizējā situācijā varētu vērtēt e-lietu ieviešanu un izskatīšanu administratīvo pārkāpumu lietās. Situācija, ka šajās lietās no jauna jāievada dati, vienlaicīgi jādarbojas gan ar TIS, gan ar TIS2, u.tml., rada iespaidu par šķietami vienkāršu lietu izskatīšanas apgrūtināšanu. Šeit nepieciešams meklēt kopīgu risinājumu šā procesa vienkāršošanā.

Sadarbība ar citām tiesām krimināltiesību piemērošanas jomā.

Mainoties likumdošanai krimināllietu un administratīvo pārkāpumu lietu izskatīšanā rodas nepieciešamība risināt aktuālus jautājumus gan par tiesību normu piemērošanu, gan veicamās procedūras jautājumiem. Dialogs ar citu apgabaltiesu kolēģiem un Augstākās tiesas senatoriem sekmē izpratni par tiesību normu piemērošanu un sekmē vienotas tiesu prakses veidošanu.

Svarīgi ir apkopot apelācijas kārtībā izskatītās krimināllietas, veikt to analīzi, īpaši vēršot uzmanību nolēmumu atcelšanas iemesliem, un veiktā darba rezultātu nodot pirmās instances tiesas tiesnešiem. Minētais sekmē vienotas tiesu prakses veidošanu Vidzemes apgabaltiesas teritorijā, norāda uz pieļautajām kļūdām, rosina diskusijas par atsevišķu problēmjaudājumu risināšanu. Mērķa sasniegšanai vēlams būtu atšķirīgu viedokļu apspriešana kopīgās sanāksmēs,

kas konkrētajā situācijā ir apgrūtināta. Varētu vēlēties aktīvāku pirmās instances tiesas tiesnešu iesaistīšanu problēmjautājumu apspriešanā, jo apgabaltiesas tiesnešiem ir svarīgi zināt pirmās instances tiesas tiesnešu pieredzi un argumentētu viedokli.

Citi jautājumi.

Ļoti svarīgi ir tiesnešus nodrošināt ar juridisko literatūru, jo tiesas nolēmumos tiek izvirzīta prasība atsaukties uz tiesību doktrīnā un judikatūrā paustajām atziņām. Nepietiek tikai ar savlaicīgu nodrošinājumu ar Krimināllikumu un Kriminālprocesa likumu, kas būtiski atvieglo darbu pēc apjomīgām izmaiņām šajos likumos. Katra tiesneša rīcībā obligāti jāatrodas ne tikai šiem likumiem, bet arī abu minēto likumu komentāriem, kas varētu tiesnešiem tikt izsūtīta bez īpaša pieprasījuma.

M.Lapiņš

Dokuments ir parakstīts elektroniski ar drošu elektronisko parakstu un satur laika zīmogu.